

JANKÓ JUDIT

„OLYAN EZ A MÚZEUM, MINT EGY URADALOM”

AZ IDŐ TECHNIKUSAI ÉS A LONGUE DURÉE PERSPEKTÍVÁJA

Lapszámunk hívószava az „iparművészet”. A Magyar Nemzeti Múzeum novemberben zárult IGE-IDŐK – A reformáció 500 éve című kiállítása – bizonyos értelemben – épp ennek a hívószónak az egyik megnyilvánulása, kézenfekvőnek tűnt, hogy Múzeumőr rovatunkban a kiállítás ötvöstárgyakért felelős kurátorával, az MNM újkori ötvösgyűjteményének kezelőjével, KISS ERIKA művészettörténésszel beszéljünk. A „Refo” kiállítás persze csak kiindulópontként szolgált, az igaz témánk a Nemzeti Múzeum öröksége volt.

MC: A reformációkiállítás érdekes párhuzamokat mutatott meg a 16. századi Európa és napjaink társadalmi változásai kapcsán, igaz, ehhez sokat kellett olvasni a termekben. Felteszem a Nemzeti Múzeum alapkérdéseivel, miszerint: Miként „kiállításítható” a történelem? Van –e arculata a történelemnek? – ennek a munkának a során is sokat kellett foglalkozni.

¶ A reformációkiállításon történeti témát dolgoztunk fel a szokásostól eltérően. Tanulságos volt egyháztörténésszel, múzeumpedagógussal, irodalmárral, filológussal együtt dolgozni. 2009-ben a BTM Kálvin évforduló kiállításában is részt vettem, ott vetődött fel először egy reformációról szóló kiállítás gondolata, abból kiindulva, hogy milyen új kutatási témák, illetve eredmények születtek a nyolcvanas évektől. Ezzel egy időben egyháztörténészekben is körvonalazódott hasonló kezdeményezés, mögénk állt az egyház, a Reformáció Emlékbizottság adott rá pénzt, a püspök urak megkeresték a múzeum előző főigazgatóját, elkezdődött a munka. Egy ötszáz évvel ezelőtti esemény „pillangóhatását” igyekeztünk megmutatni, ami máig él. Átalakította a gondolkodásmódot, ebből indult a kiállításunk: a nyelvhez való viszony, a nyelv mint a gondolkodás terepe. Ha nincs birtokodban a nyelv és az olvasás, akkor elvesz a szabadságod, mert a gondolkodás szabadsága az igazi szabadság. A másik fő témakör az üdvösség keresése. Az üdvösséget mindenki keresi, a nem hívő is, aki úgy fogalmazza meg, hogy mi dolgom a földön, meg mi lesz utánam, mit hagyok magam után. A kiállítás további csomópontjai a képhez való viszonyunk, az időhöz való viszonyunk – ezek a modern ember problémái. A kiállítás végén ma is érvényes,

intenzív kérdéseket mutatunk fel, nem confessionális keretek közt. Kilenc, különböző szakterületekről érkező kurátor dolgozott együtt, építő, örömteli, inspiráló találkozások mentén.

¶ A múzeum önmagában is gyűjtőtégely, s én szeretek művészettörténész lenni egy történeti múzeumban. A narratíva kialakítása a történész feladata, láttatásához a művészettörténész tud segítséget nyújtani. Mi valahogy más metszetet látunk, másra vagyunk érzékenyítve. A Nemzeti Múzeum – ahol a két fő kaszt a történészek és a régészek népes csoportjáé, ez a hely az ő terepük, mióta a világ világ –, nekem az első munkahelyem. Művészettörténészként idekerülni egyáltalán nem volt egyszerű és ma sem kimunkált témakör Magyarországon, hogy miként működjön egy művészettörténész egy történeti múzeumban. Most még kevésbé elképzelhető az egyetemisták számára, mint az én időmben, hogy erre felé is indulhatnának. A múzeumban egyetemi gyakorlatukat töltő hallgatókat többnyire a kortárs művészet érdekli, és el sem tudják gondolni, mihez kezdenének egy ilyen helyen, mint a Nemzeti Múzeum.

¶ Az IGE-IDŐK kiállításra visszatérve: óriási tapasztalatot adott, gazdagodtam általa, hiszen én inkább kora újkorral foglalkozom. A mi intézményünk egyik előnye, hogy sokféle dologgal kerülök kapcsolatba a fő területemen kívül. Kicsit olyan ez a múzeum, mint egy uradalom, ahol a lovászoktól kezdve a várúrnőig sokan élnek. Nálunk a muzeológustól, régésztől a villanyszerelőig, a néprajzostól a történészig, művészettörténészig terjed a kör. A sokszínűség nagyon inspiráló, ugyanakkor beledarálódunk egy masszába. Fájóan kevés időt tudok a gyűjteménnyel tölteni. Sok változás történt azóta, hogy megkezdtem itt a pályámat, például a segéderőket megvonták tőlünk, márpedig ha ez egy uradalom, akkor nemcsak számos, hanem sokirányú is a feladat, amelyhez segítség kell. Nem azt érzem rangon alulinak, hogy pakoljak, emelgessek a gyűjteményben, kitűnően tudok vitrinablakot tisztítani vagy vágott betűket felrakni, könyveket pántolni, és azt is tudom, a kutatószolgálatot el kell látni, de – ha nincsenek segéderőink – mindez sok időt elvisz. Nem túlságosan nagyvonalú megoldás, hogy a kutatót a muzeológus lássa el a drágán fizetett idejéből? Az adminisztráció pedig ug-rásszerűen megnőtt, mióta mindent felülír a számszerűsítés igénye. A munkajelentésekben fontosabbak a látogatószámok, kor és nem szerinti eloszlásban, mint hogy mit publikáltam vagy hol tartottam előadást. A Nemzeti Múzeumot szeretik poros, konzervatív helynek titulálni, ez nem így van, de mikor mutat-hatnánk be, hogy megtanultunk egy új műsorszámot, ha nem kapunk színpadot hozzá? Arról már nem is beszélve, hogy az új műsor pénzbe kerül, és nem mindig érezzük a támogatást a politikától, a hivataloktól, amelyeknek az lenne a dolguk, hogy biztosítsák a körülményeket, természetesen utána kérjenek számon.

MC: *A Magyar Nemzeti Múzeum kiemelt intézmény...*

¶ Akkor most visszakérdezek: milyen szempontból kiemelt? Nem a materiális oldalról kezelem a kérdést. A kiemelt jelző jelen esetben a rossz fajta túlfigyelmet jelenti, a fojtogató ölelést. Az alkotáshoz, a kreativitáshoz, ami a múzeumi szakmában is alaptevékenység, tér és szabadság szükséges, nem pedig a mindent előíró, sokszor szakmaiatlanul közbeavatkozó utasítások, irányelvek. Úgy érzem, hogy a szakmában eltöltött évtizedeim alatt a mindenkori fenntartó fokozatosan átértékelte a kulturális örökséghez való viszonyt. Pedig épp ezt nem szabadna Noszty Feri módjára felfogni: örökség, azt teszem vele, ami jólesik. Nem azért „halmoztak”, gyűjtöttek elődeink, hogy most, mint valami raktárból ide-oda tologassunk műtárgyakat. A gyűjteményeknek is van autonómiájuk, erről beszéltem akkor, amikor azt mondtam, itt mindenki érzi, hogy egy „dicső”, nagyon szép hagyomány részese és örököse.

MC: *Ennek ellenére érdemes gondolkozni azon, mit jelent a 21. századi múzeum.*

¶ Ugyanolyanok vagyunk mint a magyar egészségügy ápolói, akik kalandvágtyból itthon maradtak. Természetesen kell gondolkozni, és tesszük is, csak éppen nem hivatalos formában, hanem a szakma mentén szerveződött emberi kapcsolatainkban. Beszélgetünk. Ki kérdezte meg tőlünk, mi volna a mi kontribúciónk a témában? Miként kanalizálódik a terepen dolgozók megoldási javaslata? Törekszik rá valaki, hogy összeadja az energiáinkat? Hol van bekötve a mi munkánk? Sok-sok szál létezik, és hol van az a kéz, amelyik ebből egy erős kötelet fon majd? Hallottam már a megjegyzést, hogy itt mindenki fenn hordja az orrát. Erre a válasz a szocializációnkban keresendő. Aki a Waldorf Astoriában mosogat, az úgy is viselkedik, mint aki a Waldorf Astoriában mosogat. Ez miért rossz?

MC: *Kérdései visszavezetnek engem az előző gondolathoz, miszerint a Magyar Nemzeti Múzeum mégiscsak kiemelt helyzetben van... az identitásunkban.*

¶ Ezzel egyetértek, és szerintem jó helyen van, ott is kell lennie. A Nemzeti Múzeum igenis a magyar múzeumok ősanija. Kezdetben vala a Nemzeti Múzeum meg a Nemzeti Könyvtár, és ez rendben van. Nekem ez az első munkahelyem, én személyesen is mindig kiemelt helynek fogom látni, de szerintem a közösségnek is az. Egykori igazgatónk, Kovács Tibor mindig azt mondta, a Nemzeti Múzeum egy zászlóshajó. De a zászlóshajónak vissza kell adni a rangját, a függetlenségét, a minden napi ügy felett állóságát. Ez egy óceánjáró, annak minden előnyével

és lassú reagálású voltával együtt, viszont az óceánjáró tudja átvinni a túlpart-ra a legtöbb embert, a nagy nemzetet, és ha tudjuk, hogy nem képes pillanatok alatt fordulni, akkor gondosan meg kell tervezni az útját. Mi, akik itt dolgozunk, büszkék vagyunk arra, hogy hordozzuk magunkban elődeink tapasztalatait.

MC: *Kanyarodjunk vissza az elejére. Hogyan lett művészettörténész, és miért épp a Nemzeti Múzeumot választotta, ami – ahogy mondta korábban – nem szokványos út?*

¶ Gyerekkorom óta zenéltem. Az István Gimnázium zenekarában tanultam meg alapvető dolgokat az életről. A zenekar egy fura képződmény, együtt kell létrehozni valamit, de alapvetően nem demokratikus, hiszen a karmester határoz meg mindent, ám mégsem születik meg a közös hangzás a zenészek önálló szólama nélkül. Záborszky tanár úr gyakran ismételt mondata volt: „Gyerekek, a zenekarban az a fő, hogy megtanuld, mikor van a szünet.” Azaz van a szólásnak és van a hallgatásnak ideje. Meghatározó élmény a zenészműlt, ma is van otthon hangszerem. A zenészpálya is megfordult a fejemben, de sosem bántam meg, hogy végül a bölcsészkar mellett döntöttem, ma is úgy gondolom, enyém az álommelő, nekem van a legjobb szakmám. Akkor még egyetlen művészettörténet tanszék volt az országban az ELTE-n, kevesen voltunk, körbelengte egy-fajta elihangulat. Élveztem, bár visszatekintve, mindarról, amivel ténylegesen foglalkozom munkám során, alig tanultunk ott. Szakdolgozati témaválasztásnál Marosi tanár úr behívott –, akkor volt a Zsigmond király-kiállítás – és azt mondta, úgymint középkori specializációra mentem, és vannak itt még megoldatlan témák. A Nemzeti Múzeum gyűjteményében több középkori miseruha található, megbeszélte Kovács Évával, hogy fogad, segít szakdolgozati témát találni. Elmentem Évához, lenyűgözött, és életre szóló mesterem lett, szakmai életem meghatározó tíz éve, amit a szakdolgozattól Kovács Éva haláláig együtt tölthetünk. Jutalom. Kegyelem és nem érdem. Nagyon hálás vagyok Marosi Ernőnek az ötletéért.

MC: *Mi lett végül a szakdolgozati témája?*

¶ Egy középkori hímezett miseruhakereszt Bártfáról. Elkezdtem Évához járni beszélgetni. Ott álltunk 1990-ben, művészettörténészként álláskereső szempontjából a teljes lehetetlenség korszakában, és akkor belépett a történetbe egy új szereplő, Lovag Zsuzsa, a Középkori osztály akkori vezetője, Éva jó barátnője. Ők ketten kitalálták, kezdjek el – konkrét állás nélkül is – bejárni a múzeumba, keresnek nekem valami feladatot, aztán majd kialakul. Ám a régész Lovag Zsuzsának épp

akkor kellett elmennie ásní, mikor én megérkeztem, ezért átküldött Németh Annamáriához, „Csibihez”, aki mellett, némi vizsgáztatás után, egy fantasztikus időszak kezdődött. Kaptam egy asztalt a sarokban, itt, ahol most ülünk, mert két éve megörököltem Csibi szobáját, ez is hihetetlen érzés, ugyanaz a folytonosság, amiről az imént beszéltem. Az Újkori osztály akkor költözött új raktárakba, pakoltunk, poroltunk, leltároztunk, csomagoltunk. Ültem a muzeológus mellett, és bármit kérdezhettem, mindenki szívesen osztotta meg velem, amit tudott. Az elején fizetést sem kaptam, de rengeteget tanultam, megismertem az összes gyűjtemény tartalmát, és alapos anyagismeretre tettem szert. A gárda többsége húsz-harminc évvel volt nálam idősebb, a legfiatalabbak is tizenévekkel, de volt valami a régi tartásból.

MC: *Ez alapján érteni vélem a műkereskedelmi kötődését is.*

¶ Az is az itt kapott örökség része, a nyitottsággal együtt. Létező hagyomány volt a múzeumban, hogy a munkatársak egy csoportja heti rendszerességgel végigjárta a BÁV üzleteit, mély tárgyismeretre tettek szert így. Németh Annamáriának elképesztő szeme van, minden tárgyra, amivel valaha találkozott, emlékszik, felismeri, ha tíz év múlva visszaköszön. Délutáni szertartásos kávézásaink során szívesen osztotta meg tudását, emberi és szakmai kapcsolatokat egyaránt hagyományozott rám. A Kádár-korszak deklasszált úrinői jártak be hozzá, akik egykor volt csillogóbb életük maradványait adogatták el a múzeumnak, és el-társalogtak mellé Csibivel. Érdemes megnézni a leltárkönyvet, hogy Németh Annamária mennyi tárggyal gazdagította a múzeum gyűjteményét, s ez műkereskedelmi kapcsolatainak is köszönhető. 1967-ben, a tervezési hiány miatt a BÁV nagy lakossági ezüstoffelvásárlást hirdetett, tömegével érkeztek be a tárgyak. Németh Annamária elérte, hogy beolvastás előtt a múzeum szemlélhesse az anyagot, és amit kiválasztott megőrzésre, azt ugyanazon a felvásárlási áron átvehesse. A szecessziós szamovártól a 18–19. századi teáskészletekig számtalan ezüsttárgyat megmentett, mindeközben gyűjteményben gondolkodott, a Magyar Királyság ötvösségének reprezentálása volt a fejében. Szakemberként tudjuk, ami utánunk marad, az a gyűjtemény, s ahogy egy régi képtár

Művészettörténészként idekerülni egyáltalán nem volt egyszerű és ma sem kimunkált témakör Magyarországon, hogy miként működjön egy művészettörténész egy történeti múzeumban.

a gyűjtő önarcképe, a múzeumi gyűjtemény a muzeológus lenyomatát őrzi. Csi-bi tevékenysége egy gyűjtői arcélt is felvillant, és remélem, utánam is felismerhető lesz egy ilyen profil.

MC: Folytassuk az ön pályáját!

¶ Kezdetektől két érdeklődési irányom volt, a textil és az ötvösség. Az elmélet is fontos, de nagyon szívesen olvasok forrásokat. A kezdeti években végigolvastam az *Archeológiai Értesítő* minden egyes lapszámát a múzeum könyvtárában, Rómer Flóris írásait különösen szerettem. A tanulással eltöltött szivacsorszakban nem volt státusom, szerződésekkel dolgoztam különböző osztályokon, szűk egy évig még a Közművelődési osztályon is tárlatvezetőként, ami az intézmény szerkezetének átlátásában segített, enélkül az őskoros régész kollégával legfeljebb a folyosón köszöntünk volna egymásnak. Amikor visszakerültem ide a gyűjteménybe Németh Annamáriához, már kiszemelt utódnak számítottam, és akkor kaptuk a nagy feladatot, az új állandó kiállítás megrendezését. A rendszerváltás után fontosnak tűnt, hogy a Nemzeti Múzeum új történeti kiállításában milyen periodizációk lesznek, mely csomópontok köré rendezzük, egyáltalán, milyen legyen az új kiállítás. Emlékszem a forgatókönyv-beszélgetésen zajló kemény vitákra, érdekes volt látni, a múzeum milyen szenvedélyes ütközőponttá tud válni. Elképesztő igények mutatkoztak, minden arra járó kultúrpolitikus előállt egy vízióval, olyan volt, mint a koronázódomb, mindenki egy vödör földet hozzáhord, de leginkább azt szeretné, ha a saját keze nyoma látszódná. Úgy néztem végig mindezt, mint egy családban a gyerek, megfigyelőállásból.

MC: Mikor nyertek ezek a tapasztalatok értelmet?

¶ A veretes kérdéseket, hogy mi végre van a Nemzeti Múzeum, és mi a történeti muzeológia, végiggondoltam én is. Művészettörténet-magyar szakon végeztem, ebben a házban az idejövetelem idején talán ha három művészettörténész dolgozott, ma sem vagyunk sokkal többen. Többször megkaptam az elején, mekkora nagy baj, hogy nem vagyok történész. Nekem a művészettörténet

Az alkotáshoz, a kreativitáshoz, ami a múzeumi szakmában is alaptevékenység, tér és szabadság szükséges, nem pedig a mindent előíró, sokszor szakmaiatlanul közbeavatkozó utasítások, irányelvek.

ma is történeti tudomány, a tárgyak történetisége nagyon érdekel, ez Kovács Éva hatása. Érdekelnek a tudománytörténeti vonalak is. Az újkori gyűjtemény sokáig csak 18–19. századi darabokat tartalmazott, a rendszerváltás után (a Munkásmozgalmi Múzeum megszűntetésével egy időben) Kovács Tiborék újragondolták, miként lehet a legújabb kori gyűjtést és a legújabb kori történeti muzeológiát visszaintegrálni a Nemzeti Múzeum testébe. Alapjaiban ez egy felvilágosodás korabeli, illetve 19. századi múzeum, gyűjteményei magukon hordják a nagy elődök lenyomatát.

MC: Miért nem írta meg még senki Nemzeti Múzeum történetét? Tudom, születtek ilyen munkák, bár valószínűleg nem ezekre gondolunk szívesen, érezhető itt egy hiátus.

- ¶ Az én generációm már tudja, hogy ez fontos feladatunk, sokan el is kezdtük gyűjteni az adalékokat. Intézménytörténetet átlátni nehezebb, mint megírni az egyes építőköveket. A fő téma szerintem nem is annyira az intézménytörténet, mint inkább annak áttekintése, vizsgálata, hogy „mit gyűjt a nemzet?”. Az erre megszülető válasz nemzeti önképünk fontos eleme lesz, lehet.
- ¶ Pályám kezdetén a magyar nyelvű szakirodalom ugyanaz volt, mint apáink, sőt nagyapáink idején. Abból a szempontból nincs ezzel baj, hogy valamin fel kell nőni, saját véleményedet kezdőként csak úgy fogalmazhatod meg, ha átrágod magad az elődökön, de aztán egyre nagyobb szükség lett modern szakirodalomra. Az elmúlt húsz évben sokat pótolunk a hiányokból, ne feledjük, ennek nagy része múzeumi bázisokon jött létre. Fontosak a kutatóintézetek, de – most a saját területemről beszélek – az iparművészet történetben a friss szakirodalmat a nagy kiállításokhoz kapcsolódó katalógusok adták. A Nemzeti Múzeum és az Iparművészeti Múzeum, valamint a Nemzeti Galéria kiállításaihoz kiadott kiadványokat forgatjuk, ezeket használjuk a tanításhoz is.

MC: A szocializmus időszakában – felteszem – nem volt egyszerű tárgyakat kölcsönözni, és nem jelentek meg nemzetközi publikációk a Nemzeti Múzeum gyűjteményéről. Milyen a nemzetközi beágyazottsága az MNM-nek? Változott-e ez a rendszerváltás óta? Mennyire volt elzárva az intézmény a szakmai diskurzustól a szocializmus idején?

- ¶ Németh Annamária sokat mesélt nekem arról az időszakról, tőle tudom, hogy már az aczéli kultúrpolitika felismerte, a múzeum milyen kitűnő terepe az állami reprezentációnak. A hatvanas években készítettek egy válogatást a múzeum „celeb” ötvöstargyaiból, és elkezdtek külföldön házalni ezzel a válogatással. Nagyon előkelő helyeken, Brüsszeltől Londonig szerte Európában, sőt még

A rendszerváltás után fontosnak tűnt, hogy a Nemzeti Múzeum új történeti kiállításában milyen periodizációk lesznek, mely csomópontok köré rendezzük, egyáltalán, milyen legyen az új kiállítás.

a Távol-Keleten is, vándortárlaton mutatták be a Nemzeti Múzeum ötvösanyagát. Ennek köszönhetően a világ pontosan tudja, milyen első osztályú darabjaink vannak. A külföldre utazó kiállításoknál a tárlat teljes időtartama alatt kint voltak a munkatársak is, volt alkalmuk a helyszínen kutatni, megismerni az ottani múzeumok, könyvtárak anyagát, szakmai kapcsolatokat építeni. A nyugati kollégák, ahol tudták, segítették őket. Kovács Éva így tudott kutatni a hatvanas évektől kezdve Franciaországban. Késő középkori ötvösséggel foglalkozott, az Esztergomi Kincstár anyagát leltározta, és a Mátyás-káplánia kapcsán a Párizs környéki ötvösség emlékeit kutatta, a forrásokig visszament. Megtapasztalta azt a nyugati értelmiségi befogadó közeget, amely próbálta segíteni az általuk megismert szakembereket, hogy utazási lehetőséghez jussanak, kutathassanak. A Nemzeti Múzeum is magán viselte a Kádár-korszak intézményeinek minden ismervét, de sok esetben védvár szerepet is vitt, társadalmilag színes munkatársakkal, csodálatos elmékkal. Egy fiatalnak ez jó volt, lehetett kérdezni, tanulni.

MC: *Mit gondol, hogyan lehet megújítani a 19. századi múzeumi eszmét a 21. században?*

¶ Nem hiszek abban, hogy a 21. századi igények szerint a struktúrát, magukat a gyűjteményeket kell átalakítani. Én szeretem a 19. századi múzeumot, meg is mondom, mit értek alatta: egy olyan intézményt, amelyet a születőben lévő tudományosság és a közönség – vagy inkább közösség – igénye együtt alakított. Új volt akkor, de ez nem jelenti, hogy most is gyökeresen újat kell kitalálni vagy ami rosszabb, az új igények szerint teljesen átszabni meglévő szerkezeteket. Nincs egyetlen recept, minden múzeum egy önálló organizmus, amelyben a gyűjtemények időrétegeket jelentenek. Abba nem lehet belepiszkálni, sem úgy, hogy egy kicsit kitörölök, sem úgy, hogy másutt betoldok. Ezek az átalakítások mindig adatvesztéssel társulnak. Csak egy egyszerű példa: mi a régi leírókartonokat használjuk, ahol a tárgyra vonatkozó összes információt rögzítjük, s még annak is információértéke van, hogy kinek a kézírásával van lejegyezve az adat.

¶ Meggyőződésem szerint a múzeum azért fontos intézmény, mert olyan megfoghatatlan tartalmat tud megjeleníteni, amire mindenki vágyik, és ez a negyedik dimenzió, az idő. A múzeum legfontosabb tartalma az idő. Ez egybecseng a művészettörténet-írás általam is preferált irányzatával. A „longue durée”, a leszámazástörténet, a hosszú történet érdekel. A tárgyakkal kapcsolatban is jobban érdekel az idő, mint a design.

MC: *Most már maga is tanít, több mint húsz éve műtárgybecsüsöket. Hogyan kezdődött?*

¶ A kilencvenes években, az újjáéledő műkereskedelem hatására hoztak egy törvényt, aminek értelmében az összes aukcióra kerülő anyagot múzeumi szemlélni kell, és szakirányú végzettséget írtak elő a régiségkereskedőknek. Becsüstanfolyamok indultak, 1994-ben kezdtem el az egyik oktatásszervező cégnél az ötvösség történetéről előadni. Közben egy ösztöndíj segítségével egy évig tanulhattam Londonban a Sotheby's akadémiáján. Ma már MA-rangja van, de akkor még kezdeti fázisban volt. A Londonban töltött idő segített az angolszász szakirodalom elmélyítésében és a szakmai kapcsolatok építésében is. A rendszerváltás után a kelet-európaiságnak volt egy kis szexepilje, jól ment az iskola, kiváló szakemberekkel kerültem kapcsolatba, értékelték a tudásvágyamat, kézzől kézre adtak, így lettem három hónapig visiting curator a Victoria & Albert Museum ötvösgyűjteményében. Belecsöppentem egy világhírű intézménybe, és azt láttam, ez lényegében ugyanúgy működik, mint a miénk itthon. A szakma nyelvénben mi egyáltalán nem parlagi dialektust beszélünk, ezt jó volt megtapasztalni.

¶ Ötvösséggel és iparművészettel viszonylag szűk kör foglalkozik muzeológusként és gyűjtőként is, a becsüstanfolyamoknak köszönhetően mindegyikkel személyesebb kapcsolatban vagyok. Ez a múzeumnak is gyümölcsöző, olyan előnyeit élvezzük, ha befut egy aukciósházhoz múzeumi minőségű tárgy, akkor felhívónak. Az utóbbi harminc év legjelentősebb iparművészeti gyűjtője volt a 2013-ban elhunyt Emőd György. A lakásában maradt mintegy háromezer régi ötvöstárgy, kerámia és egyéb műtárgy, valamint a több ezer kötetes szakkönyvtár ide került a múzeumba. Érdekes figura, nyomot hagyni kívánó, alkotó ember volt. Kiemelt ügyfélként szerepelt a nagy nemzetközi aukciósházaknál, tudták, hogy közép-európai ötvöstárgyakat gyűjt. Tőle kaptuk a hírt a Herzog-gyűjtemény ezüstjeinek aukcionálásáról, amivel nyertünk egy hetet, és sikerült

Alapjaiban ez egy felvilágosodás korabeli, illetve 19. századi múzeum, gyűjteményei magukon hordják a nagy elődök lenyomatát.

megvásárolnunk a Christie's-nél. Gyakran előfordult, hogy bárhol járt a világban, felhívott: „Képzeld Erika, elem került egy tárgy az 1884-es ötvös kiállítás anyagából.” Hagyatékának feldolgozása igazi szakmai kihívás lesz.

- ¶ Tavaly bejött egy idős hölgy, aki nem gyűjtő, hanem az életének dokumentumait, tárgyait ajándékozta nekünk. Több mint nyolcvan év lenyomatát. Az emberek megérik a múzeumban, hogy az elmúló élet, az elmúlás ellenszere.
- ¶ Ebben a szekularizálódó társadalomban a múzeumnak respektje van, épp az emlegetett „idő” dimenzió megragadása miatt. A szekularizált társadalomban keltenek közös identitású helyek, amiben mindannyian egyetértünk. Próbáld egy olyan lakásban élni, ahonnan kidobtál minden családi fényképet! Nem veszed elő mindennap, de tudnod kell, hogy ott van az a doboz a szekrény tetején a családi fényképekkel.
- ¶ Én pont azt a luxust engedhetem meg magamnak, hogy gyűjteményezzem egy korszak teljes keresztmetszetét, a biedermeier kispolgár tárgyi valóját a csúcscaraboktól a vacakig. A magángyűjtők személyre szabott gyűjteményeket építenek, különleges tárgyakat keresnek, és a személyiségüket szeretnék megmutatni, én más terepen játszom, de a múzeum gyűjteménye is óhatatlanul viseli a személyiségem nyomait, azzal a különbséggel, hogy a köznek gyűjtők, és generációk munkáját viszem tovább. II. Rudolf vagy Esterházy Pál is személyre szabott gyűjteményeket épített, s amikor a kollekciónk múzeumba került, mi ott a magángyűjteményeket kitégítjük, társadalmasítjuk. Ez a múzeum értelme. Az emlékezet és az idő kitégít, és mi vagyunk ennek a technikusai. Óriási felelősség és bizalom.

KISS ERIKA az ELTE BTK magyar–művészettörténet szakán végzett 1990-ben, és 2003-ban megszerezte a PhD-fokozatot. Főbb kutatási területei: az ötvösség története az újkorban és a magyarországi műgyűjtés története. Az *obeliscus.hu* internetes honlap és elektronikus folyóirat szerkesztőségi tagja, a *Folia Historica* és a *Művészettörténeti Értesítő* szerkesztőbizottságának tagja. A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat művészettörténeti szakágának titkára. Az MTA Művészettörténeti Bizottságának tagja. Jelentősebb kiállítási munkái: *A Celebration of Hungarian Gold & Silver. Gilbert Collection* (London, 2003), *Történelem-Kép* (MNG, 2000), *Jankovich Miklós gyűjteményei* (MNG, 2002), *Mátyás király öröksége* (MNG, 2008), *A szépség óhajítása* (2008), *Kálvin hagyománya. Református kulturális örökség a Duna mentén* (BTM, 2009), *A kód: Bethlen 1613* (MNM, 2013).

group

m

v m

Közös energiánk. Közös sikerünk.

Szilágyi Lenke felvétele